

DERINAME STUDIJAS/MOKSLĄ IR DARBĄ: rekomendacijos pilnamečiams moksleiviams ir studentams

Dirbantiems pilnamečiams moksleiviams ir studentams iš esmės taikomi bendrieji darbo sutarties sudarymo ir vykdymo reikalavimai. Tačiau yra ir tam tikros išimtys.

Darbo sutartis

Tai – pats pirmasis tavo žingsnis

Darbo sutartis – tai Tavo ir darbdavio susitarimas, kuriuo įsipareigoji dirbti tam tikros profesijos, specialybės, kvalifikacijos darbą arba eiti tam tikras pareigas, paklusdamas nustatytai darbo tvarkai, o darbdavys įsipareigoja mokėti Tau darbo užmokestį ir užtikrinti darbo sąlygas, numatytas darbo įstatymuose, kolektyvinėje sutartyje, kituose norminiuose teisės aktuose ir šalių susitarimu.

Atmink, kad darbo sutartis sudaroma raštu dviem egzemplioriais, iš kurių vienas tenka Tau. Tik sudaręs rašytinę darbo sutartį gali pasinaudoti įstatymuose numatytomis garantijomis.

Nelegalus darbas

Kas yra nelegalus darbas? Jeigu klausai darbdavio nurodymų, jo naudai atlieki darbą, už kurį pažadėtas atlygis, bet neturi rašytinės darbo sutarties, dirbi nelegaliai.

Jei esi priimtas bandomajam laikotarpiui, tačiau nepasirašei darbo sutarties – dirbi nelegaliai. Net jei dirbi ar esi išbandomas vos vieną dieną.

Darbdavys taip pat privalo apie Tavo darbo pradžią informuoti Sodrą. Būtinai pasidomėk, ar darbdavys tai padarė – kad neliktumei be socialinio draudimo, kuris labai svarbus ligos atveju.

Dirbant nelegaliai Tavęs negina darbo įstatymai, darbdavys gali Tave apgauti nesumokėdamas atlygio, o susirgus ar įvykus nelaimingam atsitikimui darbe Tavo gydymo išlaidų niekas nekompensuos.

Dirbti nelegaliai draudžia Lietuvos Respublikos įstatymai.

Jeji esi verčiamas dirbti nelegaliai – pranešk Valstybinei darbo inspekcijai!

Kokias darbo sutartis gali sudaryti?

Darbo sutartys gali būti kelių rūšių:

- neterminuota – tai įprasta darbo sutartis, sudaroma neapibrėžtam laikui;
- terminuota – nenuolatinio pobūdžio darbui, tačiau ne ilgesniam nei 5 m. laikotarpiui;
- nuotolinio darbo – kai dirbama ne darbovietėje, o darbuotojo pasirinktoje vietoje, pvz., namuose;
- trumpalaikė – skubiems darbams atlikti, pavaduoti laikinai nesantį darbuotoją, ne ilgesniam nei 2 mėn. laikotarpiui.

Dėl ko privalai susitarti darbo sutartyje?

Su savo darbdaviu privalu sulygti dėl šių būtinųjų darbo sutarties sąlygų: Tavo darbovietės (įmonės, įstaigos, organizacijos) bei darbo funkcijų (kokį dirbsi darbą, kokias eisi pareigas).

Taip pat svarbu susitarti dėl: darbo sutarties rūšies; būsimo Tavo darbo užmokesčio (jo dydžio ir mokėjimo tvarkos); darbo laiko (darbo dienos, darbo savaitės trukmės); darbo sutarties įsigaliojimo ir darbo pradžios datos.

Dirbant „įprastą“ darbo laiką – 40 val. per savaitę, darbo užmokestis negali būti mažesnis nei Vyriausybės nustatyta minimali mėnesinė alga.

Įsitikink, kad gerai supratai darbo sutarties sąlygas

Žinok, kad darbo sutartį privalote pasirašyti tiek Tu, tiek darbdavys ar jo įgaliotas asmuo. Ir darbdaviui, ir Tau privalu vykdyti darbo sutartį nuo pat jos pasirašymo. Todėl prieš pasirašydamas darbo sutartį, būtinai perskaityk visas jos sąlygas ir įsitikink, kad su visomis sutinki.

Jeigu darbo sutarties sąlygos neaiškios – prašyk būsimą darbdavį jas patikslinti.

Atidžiai susipažink su darbo tvarkos taisyklėmis, savo pareigybės aprašymu, kolektyvine sutartimi.

Nepradėk dirbti, kol nesi instruktuoatas, kaip darbą atlikti saugiai

Dirbti gali pradėti kitą dieną, kai sudaryta darbo sutartis (jei darbo sutartyje nesulygta kitaip), ir tik tada, kai darbdavys informavo Tave apie galinčius kilti darbe pavojus ir priemones jiems išvengti, pasirašytinai supažindino su būsimojo darbo sąlygomis, darbo tvarkos taisyklėmis ir instruktavo, kaip saugiai atlikti pavestą darbą (ir Tu viską labai gerai supratai ir įsidėmėjai!).

Bandomasis laikotarpis

Darbdavys, norėdamas įsitikinti, ar tinki darbui, darbo sutartyje gali nurodyti, kad dirbsi bandomąjį laikotarpį. Jis gali būti ne ilgesnis kaip 3 mėnesiai.

Būtinai atkreipk dėmesį, kaip išbandymo sąlyga įrašyta darbo sutartyje. Jeigu nurodyta, kad išbandymas yra darbdavio iniciatyva siekiant patikrinti, ar Tu tinki sulygtam darbui, išbandymo laikotarpiu darbdavys galės Tave atleisti supaprastinta tvarka –įspėjęs raštu prieš 3 darbo dienas. Tau net ir išbandymo laikotarpiu apie darbo sutarties nutraukimą teks darbdavį įspėti prieš 14 darbo dienų.

Jei darbo sutartyje nėra sukonkretinta, kurios šalies iniciatyva nustatytas išbandymas, tiek Tu, tiek darbdavys turėsite teisę nutraukti darbo sutartį apie tai raštu įspėję kitą sutarties šalį prieš 3 darbo dienas.

Jei dirbi ir mokaisi ar studijuoji, Tau taikomos tam tikros išimtys

Galima dirbti ne visą darbo laiką

Atsižvelgiant į tai, kad Tu derini ir mokslą, ir darbą, su darbdaviu galite sulygti dėl ne viso darbo laiko taikymo.

Ne visas darbo laikas reiškia, kad dirbsi mažiau nei 8 valandas per dieną ir / ar 40 valandų per savaitę. Tokio darbo laiko sąlyga gali būti įrašyta darbo sutartyje Tave priimant į darbą (sudarant darbo sutartį) arba vėliau (pakeičiant darbo sutartį).

Ne visas darbo dienos arba darbo savaitės darbo laikas nustatomas Tavo ir darbdavio susitarimu (reikia abiejų sutikimo).

Jei dirbsi ir ne visą darbo laiką, nebus jokių apribojimų Tau nustatant kasmetinių atostogų trukmę, apskaičiuojant darbo stažą, skiriant į aukštesnes pareigas, keliant kvalifikaciją, taip pat nebus apribojamos kitos darbo teisės, palyginti su kitais darbuotojais, dirbantiems tokį patį ar lygiavertį darbą visą darbo laiką. Už darbą Tau apmokės proporcingai dirbtam laikui arba atliktam darbui.

Suteikiamos mokymosi atostogos

Jei norėsi pasirengti stojamiesiems egzaminams į aukštąją mokyklą ir juos laikyti – Tau bus suteikiama po tris dienas atostogų kiekvienam egzaminui; disertacijai, baigus mokslo doktorantūrą, arba meno projektui, baigus meno doktorantūrą, ginti – po vieną dieną.

Jeigu mokaisi pagal formaliojo švietimo programas, pagal šias programas vykdančių švietimo tiekėjų pažymas Tau suteikiamos tokios mokymosi atostogos:

- eiliniams egzaminams pasirengti ir laikyti – po tris dienas kiekvienam egzaminui;
- įskaitoms pasirengti ir laikyti – po dvi dienas kiekvienai įskaitai;
- laboratoriniams darbams atlikti ir konsultavimuisi – tiek dienų, kiek nustatyta mokymo planuose ir tvarkaraščiuose;
- diplominiam (bakalauro, magistro) darbui baigti ir ginti – trisdešimt kalendorinių dienų;
- valstybiniais (baigiamiesiems) egzaminams pasirengti ir laikyti – po šešias dienas kiekvienam egzaminui.

Taigi, pateikęs aukštosios mokyklos, kurioje studijuoji pažymą dėl egzaminų, įskaitų laikymo bei jų laikymo datų, turėsi teisę pasinaudoti numatytos trukmės mokymosi atostogomis. Darbdavys, įvertinęs tokių atostogų tikslą, turės jas suteikti. Paminėtina, kad Tu gali tartis ir dėl kitokios, Tavo padėtį gerinančios, mokymosi atostogų suteikimo tvarkos.

Mokymosi atostogų darbdavys Tau neprivalo apmokėti, nebent su juo susitartumėte kitaip.

Kasmetines atostogas galima derinti prie mokymosi reikmių

Jeigu mokaisi nenutraukdamas darbo, kasmetinės atostogos Tavo pageidavimu gali būti derinamos prie egzaminų, įskaitų laikymo, diplominio darbo rengimo, laboratorinių darbų ir konsultacijų laiko. Tačiau šiuo atveju kasmetinių atostogų suteikimą ir atostogų laiką turėtumei derinti su savo darbdaviu.

Valstybinė darbo inspekcija konsultuoja:

I-IV: nuo 9 val. iki 16 val., V: nuo 9 val. iki 15 val; pertrauka – nuo 12 val. iki 13 val.

(8 5) 213 9772 ir Facebook'e

Taip pat galite siųsti elektroninius paklausimus, kurių formą rasite interneto svetainėje www.vdi.lt